

ความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์
อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
THE EXPECTATIONS OF SANGHA FOR SANGHA EDUCATION
MANAGEMENT BAN TA KHUN DISTRICT SURATTHANI PROVINCE

พระปลัดพิชิต โยมา

Phrapalad Pichit Yoma

พระครูสุนทรพจนบัณฑิต

Phrakhrusunthorpojanabandit

พระสมุห์ชวาลิต สุวรรณจันทร์

Phrasmu Chawalit Suwannachan

พระครูปลัดคำรณ แก้วเกลี้ยง

Phrakhrupalad Kamron Kaewkliang

พระครูเนกขัมมธรรมธาร

Phrakhrunekhammadhamathan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surat Thani Buddhist College, Thailand

E-mail: patchlada_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคาดหวังของพระสงฆ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของพระสงฆ์ 3) เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขอบเขตด้านเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ พระภิกษุในอำเภอบ้านตาขุน จำนวน 37 รูป เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) พระสงฆ์มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยเกื้อหนุน 2) ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของพระสงฆ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

* Received 7 September 2020; Revised 29 October 2020; Accepted 24 November 2020

ระดับ 0.05 3) ข้อเสนอแนะ คณะสงฆ์ควรร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนให้มีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในการบวชเรียน และจัดให้มีการอบรมพระนวกะที่เพิ่งบวชใหม่ให้มีความรู้มากขึ้น เจ้าคณะปกครองควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อให้รู้หลักการบริหาร หลักสูตรการเรียนการสอนเน้นตำรามากเกินไป คณะสงฆ์ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้สอน งบประมาณไม่เพียงพอ เพิ่มบุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย คณะสงฆ์ควรร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการหางบประมาณ

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, การจัดการศึกษา, คณะสงฆ์

Abstract

The objective of this research paper is 1) to study the expectations of the monks 2) to compare the expectations of the monks 3) to find recommendations on solving problems and obstacles arising to the management of the Sangha education. Ban Ta Khun District Suratthani Province It is a quantitative research. There are 4 areas of learning management content: 1) learner quality 2) management 3) learner - centered instructional management 4) supporting factors The key information contributors were 37 monks in Ban Ta Khun district. The tool used was questionnaires. The questionnaire's confidence was 0.94. The data was analyzed using basic statistics, ie mean, standard deviation. And the one - way variance The results of the research revealed that 1) the monks had high expectations for the educational management of the Sangha. Overall, they were at a high level in all aspects, including the quality of the learners. In the management of teaching and learning with a focus on students Management And supporting factors 2) the results of comparison of the expectations of the monks Classified by personal factors Not all differences were significantly different at a statistically significant level of 0.05 3) Recommendation The Sangha should cooperate with the public and private sectors to promote a campaign to promote the public interest in matriculation. And provide training for the newly ordained Lord Buddha to have more knowledge The administrative priests should encourage personnel to attend undergraduate studies. To know the principles of management Instructional curriculum focuses too much on textbooks. The Sangha should organize training to increase the potential of the teachers. Insufficient budget, increasing personnel, modern teaching equipment

The Sangha should cooperate with the public and private sectors to find a budget.

Keywords: Expectations, Education Management, Sangha

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของคนในชาติ ประเทศชาติจะพัฒนาก้าวหน้าไปได้ คนในชาติต้องได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ เมื่อประชากรมีคุณภาพทางการศึกษา กล่าวคือ มีความรู้ ความสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น อันจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น การศึกษา เปรียบเหมือนกุญแจที่จะไขเข้าไปสู่ประตูแห่ง ความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง (พระมหาอิศเรศ ธมฺวโร, 2559) การศึกษาของคณะสงฆ์ก็เช่นกัน ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะ ช่วยพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปได้ โดยการเริ่มที่การพัฒนาจิตใจ บุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ จึงเป็นส่วนสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาบุคลากร คือ พระภิกษุสามเณรให้มีคุณภาพ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมาเป็นบุคลากรในการช่วยพัฒนาสังคม และประเทศชาติต่อไป การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นไปด้วยดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ จะทำให้พระสงฆ์มีการศึกษาและสามารถนำความรู้มาพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศได้ ซึ่งจะส่งผลให้ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนสืบไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ตามพระดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นการศึกษาระบบวินัยเพื่อพระภิกษุ สามเณร ผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา (อเนก ขำทอง, 2552) หากการจัดการศึกษา ของคณะสงฆ์ไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้พระภิกษุสามเณรขาดความรู้ ความสามารถที่จะนำหลักธรรมคำสอนไปเผยแผ่แก่ประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาที่เกิด จากการขาดคุณธรรมจริยธรรม เช่น ปัญหาครอบครัว อาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงต่อประเทศชาติ เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลากร คือ พระภิกษุสามเณรให้มีรู้ความสามารถ ในการนำหลักธรรมคำสอนไปเผยแผ่ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็ก เยาวชน และ ประชาชนทั่วไปได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาไปตามลำดับตามที่กล่าว มาแล้วข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการ จัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ

ความคาดหวังของพระสงฆ์ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ และเพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา/การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ของกลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

2. ขอบเขตด้านประชากรผู้ให้ข้อมูล คือ พระภิกษุในอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 37 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้บอกถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากเจ้าคณะอำเภอบ้านตาขุน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และตรวจสอบความถูกต้องและข้อความในการตอบแบบสอบถาม เก็บแบบสอบถามได้ทั้งหมด 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติบรรยาย การหาค่าความถี่ และร้อยละ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2.1) วิเคราะห์คาดหวังของพระสงฆ์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.2) วิเคราะห์เปรียบเทียบคาดหวังของพระสงฆ์ ได้แก่ ค่าความแปรปรวนทางเดียว (Oneway ONOWA) 3) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการวิเคราะห์เนื้อหาสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	3.94	0.65	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการ	3.90	0.81	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.93	0.79	มาก
4. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	3.74	0.94	มาก
รวม	3.88	0.69	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พระภิกษุที่ใช้เป็นกลุ่มในการศึกษา มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยเกื้อหนุน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้การทดสอบค่าด้วย Oneway ONOWA สมมติฐานพระภิกษุที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา และตำแหน่งปกครองแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway ONOWA) โดยภาพรวม

เปรียบเทียบความคาดหวัง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	1.37	2	0.68	1.55	0.25
	ภายในกลุ่ม	15.99	35	0.57		
	รวม	17.35	36			
พรรษา	ระหว่างกลุ่ม	0.22	2	0.11	0.22	0.81
	ภายในกลุ่ม	17.13	35	0.50		
	รวม	17.35	36			
วุฒิการศึกษา สายสามัญ	ระหว่างกลุ่ม	0.69	2	0.35	0.70	0.50
	ภายในกลุ่ม	16.67	35	0.59		
	รวม	17.35	36			
วุฒิการศึกษา แผนกธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.15	2	0.57	1.20	0.31
	ภายในกลุ่ม	16.21	35	0.58		
	รวม	17.35	36			
ตำแหน่งปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	0.69	2	0.01	0.01	0.99
	ภายในกลุ่ม	16.67	35	0.51		
	รวม	17.35	36			

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบความคาดหวังของพระสงฆ์ด้วยค่าสถิติ F – test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา และตำแหน่งปกครองแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน คณะสงฆ์ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในการบวชเรียน ควรจัดให้มีการอบรมพระนวกะที่เพิ่งบวชใหม่ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ควรร่วมกับภาครัฐและเอกชนสนับสนุนให้คนวัยหนุ่ม หรือวัยทำงานเข้ามาบวชมากขึ้น

3.2 ด้านการบริหารจัดการ เจ้าคณะปกครองควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อให้รู้หลักการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบการเรียน หรือประชุมออนไลน์ เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ

3.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะสงฆ์ควรมีกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และลดการเรียนการสอนในห้องเรียนลง ควรมีการจัดตั้งชมรมพระสอนศีลในระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาสอน หรือจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้สอนให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

3.4 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ภาครัฐและเอกชนควรเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือมากขึ้น ควรจัดสรรงบประมาณมาให้สำนักเรียนที่ยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เช่น สรรหาบุคลากรจากอำเภอที่มีอยู่มากแล้ว เพื่อแบ่งปันมาช่วยในอำเภอที่ยังขาดแคลน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. ความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถที่จะนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านคุณภาพผู้เรียนจากการศึกษาพบว่า พระภิกษุที่ใช้เป็นกลุ่มในการศึกษา มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านคุณภาพผู้เรียน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระภิกษุในเขตอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องการให้ผู้เรียนที่เปรียบเสมือนบุตรหลานของตนได้เรียนรู้และเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แล้วสามารถนำไปปฏิบัติ และปรับใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนนักเรียนและธรรมศึกษาได้ มีความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตรนักเรียนและธรรมศึกษา สามารถสอบผ่านหลักสูตรนักเรียนและธรรมศึกษาได้ มีการประพฤติตนอยู่ในกรอบระเบียบ กฎหมาย และพระธรรมวินัยอันดีงาม สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับพระภิกษุอื่นได้ มีสภาพจิตที่เบิกบานแจ่มใส มีปัญญาดี รู้สิ่งที่เป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ นั้นหมายความว่า พระภิกษุส่วนใหญ่มีความปรารถนาดีต่อบุตรหลานของตน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยของ สติธ ตันหอม เรื่อง “การศึกษาสภาพจริงและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนโรงเรียนวัดแหลมฉบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 163 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

สภาพจริงของสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคาดหวัง โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (สถิต ต้นหอม, 2559)

1.2 ด้านการบริหารจัดการ จากการศึกษาพบว่า พระภิกษุที่ใช้เป็นกลุ่มในการศึกษา มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระภิกษุในเขตอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องการให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่แม่กองธรรมกำหนดชัดเจน มีการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมของสำนักเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และมีการติดตามประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พระครูธรรมธรรสายัณห์ จิตปุณฺโณ เรื่อง “การบริหารจัดการในการเรียนการสอนธรรมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 254 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการในการเรียนการสอนธรรมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน (พระครูธรรมธรรสายัณห์ จิตปุณฺโณ, 2558)

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่า พระภิกษุที่ใช้เป็นกลุ่มในการศึกษา มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระภิกษุในเขตอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องการให้การจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้มีความทันสมัย และมีคุณภาพสูง มีลักษณะที่เหมาะสมกับสถานที่และสิ่งแวดล้อมเชื่อมโยงกับบริบทของบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร.) และมีการตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พระมหา กังวาล ธีรธมฺโม เรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 282 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (พระมหา กังวาล ธีรธมฺโม, 2560)

1.4 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จากการศึกษาพบว่า พระภิกษุที่ใช้เป็นกลุ่มในการศึกษา มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระภิกษุในเขตอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องการให้มีการสนับสนุนในทุกด้านจากภาครัฐและ

เอกชน เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากรที่ยังไม่เพียงพอ ด้านงบประมาณที่ได้รับ การสนับสนุนจากภาครัฐก็ไม่เพียงพอ อาคารสถานที่ที่ต้องใช้ศาลาคู่เมรุเป็นที่เรียนและจัดสอบ วัสดุอุปกรณ์ยังไม่ทันสมัย ยังต้องการการพัฒนาในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาภูตติพงษ์ เลิศศรี เรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 199 รูป โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน (พระมหาภูตติพงษ์ เลิศศรี, 2553)

2. เปรียบเทียบความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการเปรียบเทียบความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4 ด้าน คือ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา และตำแหน่งปกครองที่มีความแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากอำเภอบ้านตาขุนเป็นอำเภอที่มีขนาดเล็ก มีจำนวนประชากร 14,116 รูป/คน (ศรีบุญ ยอดสุรงค์, 2562) มีวัด 7 วัด 1 ที่พักสงฆ์ มีจำนวนพระภิกษุ 37 รูป (สำนักงานเจ้าคณะตำบลเขาวง, 2562) จึงจัดว่าเป็นอำเภอที่ยังห่างไกลความเจริญ ยังมีความขาดแคลนในหลายด้าน ซึ่งต้องได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาจากทุกฝ่าย เมื่อมีการทำวิจัยในเรื่องการจัดการศึกษา ผลการวิจัยจึงพบว่า ความคาดหวังอยู่ในระดับมากทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงตามความหมายของคำว่า “ความคาดหวัง” ในนิยามของ อูโรลักษณ์ ไชยนิวัดี กล่าวว่า ชุมชนและพ่อแม่ มีความหวังต่อโรงเรียนที่ต้องการให้ทางโรงเรียนได้มีการอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ เป็นทั้งคนดีและคนเก่งทั้งวิชาการทักษะชีวิตมีคุณธรรมจริยธรรม หรือให้เป็นคนดีนั่นเอง การที่ชุมชนจะตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนใดนั้น ย่อมคาดหวังให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด (อูโรลักษณ์ ไชยนิวัดี, 2551)

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

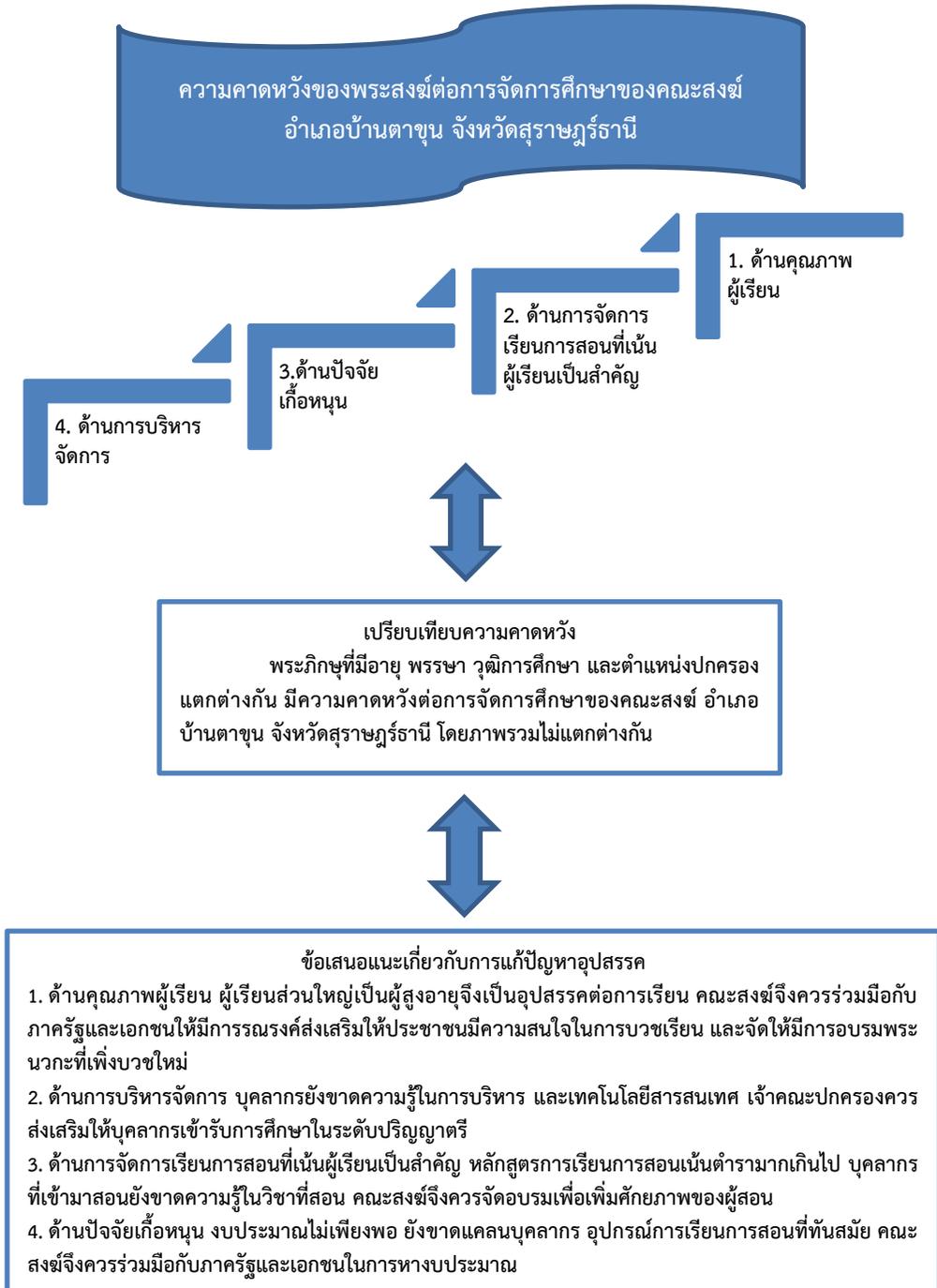
จากการศึกษาพบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียน คณะสงฆ์จึงควรร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนให้มีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในการบวชเรียน และจัดให้มีการอบรมพระนวกะที่เพิ่งบวชใหม่ ด้านการบริหารจัดการ บุคลากรยังขาดความรู้ในการบริหาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ เจ้าคณะปกครองควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรการเรียนการสอนเน้นตำรามากเกินไป บุคลากรที่เข้ามาสอนยังขาดความรู้ในวิชาที่สอน คณะสงฆ์จึงควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้สอน ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

งบประมาณไม่เพียงพอ ยังขาดแคลนบุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย คณะสงฆ์ จึงควรร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการหางบประมาณ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของ คณะสงฆ์ปัญหาและอุปสรรคที่ต้องแก้ไขคือ ปัจจัยเกื้อหนุนในเรื่องงบประมาณและบุคลากร เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปริยัตยานุกุล ฐิตสีโล (มีสุข) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา และเขตสาทร กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านบุคลากร ควรจัดหา บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านบริหารจัดการศึกษา ทั้งระดับผู้บริหาร ระดับปฏิบัติการ ด้านงบประมาณ ควรจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม ให้เพียงพอทุก ๆ ด้าน ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนให้ทันสมัยกับการ เปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน (พระครูปริยัตยานุกุล ฐิตสีโล (มีสุข), 2557)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า ความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา และตำแหน่งปกครองแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะด้านคุณภาพผู้เรียน คณะสงฆ์ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในการบวชเรียน ควรจัดให้มีการอบรมพระนวกะที่เพิ่งบวชใหม่ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ควรร่วมกับภาครัฐและเอกชนสนับสนุนให้คนวัยหนุ่ม หรือวัยทำงานเข้ามาบวชมากขึ้น ด้านการบริหารจัดการ เจ้าคณะปกครองควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อให้รู้หลักการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ระบบการเรียน หรือประชุมออนไลน์ เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะสงฆ์ควรมีกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และลดการเรียนการสอนในห้องเรียนลง ควรมีการจัดตั้งชมรมพระสอนศีลในระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาสอน หรือจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้สอนให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ภาครัฐและเอกชนควรเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือมากขึ้น ควรจัดสรรงบประมาณมาให้สำนักเรียนที่ยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง เช่น สรรหาบุคลากรจากอำเภอที่มีอยู่มากแล้ว เพื่อแบ่งปันมาช่วยในอำเภอที่ยังขาดแคลน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความคาดหวังของพระสงฆ์ต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบความแตกต่าง และวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแสดงให้เห็นว่า พระภิกษุในอำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคาดหวังในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าคณะสงฆ์อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังขาดแคลนในหลายด้าน จึงมีความคาดหวังในระดับที่สูงมาก 1) การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร เพราะเป็นอำเภอที่มีขนาดเล็ก มีประชากรไม่มากนัก มีวัดแค่ 7 วัด มีพระภิกษุจำพรรษาประมาณ 40 รูป ในแต่ละปียังขาดแคลนทั้งด้านผู้เรียน บุคลากร งบประมาณ สื่อการเรียนการสอน ปัจจัยสนับสนุน ฯลฯ

เมื่อมีการสอบถามความคาดหวัง จึงอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จะต้องเริ่มจากด้านที่มีความคาดหวังสูงสุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิบัติน่าเลื่อมใสประพฤติตนอยู่ในกรอบระเบียบ กฎหมาย และพระธรรมวินัยอันดีงาม เป็นผู้มีความรู้ที่ เป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์เป็นหลัก รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นไปที่สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ให้มีลักษณะที่เหมาะสมกับสถานที่และสิ่งแวดล้อม และการตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพเป็นหลัก รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ โดยเน้นบริหารให้มีการติดตามประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา และมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่แม่กองธรรมกำหนดชัดเจนเป็นหลัก รองลงมา คือ ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จะต้องจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก และบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนมาให้เพียงพอและเหมาะสมตามความต้องการ ข้อเสนอแนะ การทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ช่วยในการพัฒนาการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านหลักสูตร ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ฯลฯ ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น จนกลายมาเป็นบรรทัดฐานในการบริหารจัดการ และมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนที่จะใช้เป็นรูปแบบในการบริหารจัดการการศึกษาของคณะสงฆ์อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และการบริหารจัดการการศึกษาของคณะสงฆ์ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พระครูธรรมธรสายัณห์ ฐิตปุณฺโญ. (2558). การบริหารจัดการในการเรียนการสอนธรรมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ . มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปริยัตยานุกูล ฐิตสีโล (มีสุข). (2557). บทบาทของคณะสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา และเขตสาทร กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหากังวาล ธีรธมโม. (2560). ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน อำเภอบ้านนา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภูติพิงษ์ เลิศศรี. (2553). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์. ใน สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระมหาอิศเรศ ธมมาโร. (2559). การพัฒนาการศึกษาสงฆ์ในศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 3(1), 124-136.
- ศรีบุญ ยอดสุรางค์. (2562). สถิติประชากรจากทะเบียนบ้านฯ พฤศจิกายน พ.ศ. 2562. สุราษฎร์ธานี: สำนักทะเบียน อำเภอบ้านตาขุน.
- สถิต ต้นหอม. (2559). การศึกษาสภาพจริงและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนวัดแหลมฉับัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเจ้าคณะตำบลเขาวง. (2562). บัญชี พระภิกษุ สามเณร ศิษย์วัด ซี (นอกพรรษา) ประจำปี พ.ศ. 2562. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเจ้าคณะตำบลเขาวง.
- อเนก ชำทอง. (2552). คู่มือธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทยจำกัด.
- อุไรลักษณ์ ไชยนุวัตติ. (2551). ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยรังสิต.